

**RAAD VAN
DE EUROPESE UNIE**

**Brussel, 15 mei 2007 (16.05)
(OR. en)**

9561/07

**DEVGEN 91
SOC 205**

NOTA

van:	het secretariaat-generaal
d.d.:	15 mei 2007
nr. vorig doc.	9178/07 + REV 1, + REV 1 ADD 1, + REV 1 ADD 1 REV 1
Betreft:	Gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in het kader van ontwikkelingssamenwerking - Conclusies van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen

De Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, hebben in de Raadszitting van 14 mei 2007 de in de bijlage opgenomen conclusies aangenomen.

**CONCLUSIES VAN DE RAAD EN DE VERTEGENWOORDIGERS VAN DE
REGERINGEN DER LIDSTATEN, IN HET KADER VAN DE RAAD BIJEEN**

over

**gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in het kader van
ontwikkelingssamenwerking**

1. Gendergelijkheid is een van de fundamentele mensenrechten, een kwestie van sociale rechtvaardigheid en tevens een kernwaarde van de EU, en houdt beleid van de EU inzake ontwikkeling in, zoals onderstreept in de Europese consensus inzake ontwikkeling en in het instrument inzake ontwikkelingssamenwerking. Bevordering van gendergelijkheid en genot van de mensenrechten door vrouwen en meisjes zijn doelstellingen op zichzelf, maar dragen ook in belangrijke mate bij tot de verwezenlijking van internationaal overeengekomen ontwikkelingsdoelstellingen, waaronder de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling (MDG's), en de uitvoering van het actieprogramma van Peking, het actieprogramma van Caïro, en het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.
2. De Raad wijst op het nauwe verband tussen duurzame resultaten op het gebied van armoedebestrijding en ontwikkeling en empowerment van vrouwen, ook op politiek gebied. Gendergelijkheid moet derhalve een kernaspect zijn van de programmering, de uitvoering, de monitoring en de evaluatie van het EU-ontwikkelingsbeleid.
3. De Raad erkent dat economische empowerment van vrouwen en het genot van de mensenrechten, met name de politieke rechten, door vrouwen onderling afhankelijk en wederzijds versterkend zijn, en roept de Commissie en de lidstaten op om:
 - economische en politieke empowerment van vrouwen een prominente plaats te geven in het ontwikkelingsbeleid;
 - bijzondere steun te verlenen aan vrouwen, opdat zij de kansen kunnen grijpen die de nationale en internationale handel en markten hun bieden, en de negatieve gevolgen aan te pakken van de liberalisering van de handel voor de arbeidsomstandigheden van vrouwen en hun mogelijkheden om inkomsten te verwerven, en

- meer steun te verlenen aan publiek-private partnerschappen voor de bevordering en de versnelde verwezenlijking van gendergelijkheid en de uitbanning van discriminatie op grond van geslacht.
4. De Raad is verheugd over de Mededeling van de Commissie inzake gelijke kansen voor vrouwen en mannen en versterking van de positie van vrouwen binnen de ontwikkelingssamenwerking¹, waarin voor het eerst een kader voor een betere coördinatie binnen de EU wordt aangereikt, en onderschrijft volledig de tweesporenaanpak waarbij de doeltreffendheid van gendermainstreaming wordt vergroot en specifieke acties met het oog op empowerment van vrouwen in alle ontwikkelingslanden worden geheroriënteerd. Het is van bijzonder belang het toepassingsgebied van gendergelijkheid, te weten de sociale sector, uit te breiden tot andere gebieden, zoals economische groei, handel, migratie, infrastructuur, milieu en klimaatverandering, bestuur, landbouw, fragiele staten, vredesopbouw en wederopbouw.
 5. De Raad erkent dat de Commissie en de lidstaten specifiek verantwoordelijk zijn voor het ondersteunen van ontwikkelingslanden bij het uitbannen van discriminatie en ongelijkheid tussen mannen en vrouwen door, op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, de zichtbaarheid en de verantwoordingsplicht inzake gendergelijkheid en empowerment van vrouwen te vergroten, en voor het versterken op alle niveaus - met inbegrip van het hoogste politieke niveau - van de politieke dialoog, waarin gendergelijkheid uitdrukkelijk centraal wordt gesteld.
 6. De Raad merkt op dat ontwikkelingssamenwerking slechts één van de beleidsgebieden met gevolgen voor vrouwen en meisjes is, en dat beleid op andere gebieden moet sporen met de doelstellingen van bevordering van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen.

¹ Doc. 7257/07 + ADD1 - COM (2007) 100 def. + SEC (2007) 332.

7. De Raad neemt nota van de toezeggingen van de ontwikkelingspartners, die onder meer nationaal beleid inzake gendergelijkheid omvatten, en over de regionale toezeggingen, zoals de Plechtige Verklaring van de Afrikaanse Unie over gendergelijkheid in Afrika en het Protocol bij het Afrikaanse Handvest voor de rechten van mensen en volken en de rechten van vrouwen in Afrika (Protocol van Maputo). De Raad roept de Commissie en de lidstaten op de ontwikkelingspartners te helpen om uitvoering te geven aan de toezeggingen en doelstellingen op het gebied van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen. De Raad onderstreept dat er werk moet worden gemaakt van de effectieve uitvoering van de internationale toezeggingen inzake gendergelijkheid en empowerment van vrouwen.
8. De Raad wijst erop dat geweld op grond van geslacht in al zijn uitingen moet worden aangepakt, met inbegrip van de schadelijke tradities en gebruiken, zoals vrouwelijke genitale verminking. Dit geldt tevens voor (post-)conflictsituaties, migratie en vrouwenhandel. In dit verband herhaalt de Raad de toezegging van november 2006 om Resolutie 1325 (2000) van de VN-Veiligheidsraad uit te voeren, en roept hij de Commissie en de lidstaten op om binnen de grenzen van hun bevoegdheden:
- passende maatregelen te ontwikkelen en volledig uit te voeren, zoals op elkaar afgestemde en geharmoniseerde nationale actieplannen voor de uitvoering van Resolutie 1325 en voor de opneming van de bepalingen van Resolutie 1325 in landenstrategiedocumenten (LSD's), met inbegrip van het verbeteren van de positie van vrouwen en het inzetten van vrouwen op het gebied van ontwapening, demobilisatie en reïntegratie, wederopbouw na conflicten, vredesopbouw en ontwikkeling, en
 - maatregelen te nemen om een einde te maken aan de straffeloosheid, en de doeltreffende preventie- en bijstandsprogramma's aanzienlijk uit te breiden, met bijzondere aandacht voor groepen waarvan de kwetsbaarheid voor discriminatie en geweld wordt vergroot door factoren als handicaps, gebrek aan ouderlijk gezag en hiv/aids, alsmede voor minderheidsgroepen, vluchtelingen en binnenlandse ontheemden.

9. De Raad erkent dat, niettegenstaande de aanzienlijke vooruitgang die tot dusver is geboekt, in de landenstrategieën en in de praktijk van de ontwikkelingssamenwerking van de EU nog altijd een genderperspectief moet worden opgenomen, en roept de Commissie en de lidstaten dan ook op:
- passende middelen en instrumenten toe te passen en deze doeltreffender te maken wat betreft empowerment van vrouwen en het uitbannen van discriminatie op grond van geslacht in alle sectoren;
 - energiek het voortouw te nemen in de bevordering van gendergelijkheid, en
 - in de belangrijkste processen en procedures een genderperspectief op te nemen, duidelijke verantwoordingsmechanismen op te zetten en op dit gebied een samenhangende opleiding te verschaffen met het oog op deskundigheid en voldoende bekwaam personeel.
10. De Raad roept de Commissie op om de bevoegdheden van de verschillende directoraten met betrekking tot de uitvoering van die agenda duidelijk af te bakenen, meer middelen toe te wijzen voor de opnemng van gendergelijkheid in de programmering van ontwikkeling met alle ontwikkelingspartners, en de desbetreffende verantwoordingsplicht te versterken.
11. De Raad onderstreept dat, wil men duurzame resultaten behalen, de steun moet worden opgevoerd en effectiever moet worden gemaakt, opdat de nationale, regionale en internationale toezeggingen inzake gendergelijkheid en empowerment van vrouwen makkelijker kunnen worden uitgevoerd, en roept de Commissie en de lidstaten op doeltreffende maatregelen vast te stellen en duidelijke doelstellingen te formuleren voor een aanzienlijke verhoging, in de komende jaren, van de personele middelen ten behoeve van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen.
12. De Raad is verheugd over de door de OESO ontwikkelde genderbeleidsindicatoren, en roept de Commissie en de lidstaten op deze systematisch toe te passen als strategisch instrument voor een effectieve sturing en monitoring van de toewijzingen van steun aan gendergelijkheid en empowerment van vrouwen, en aan het wegwerken van de kloof tussen beleid en de uitvoering ervan.

13. De Raad is ingenomen met de werkzaamheden die de VN-organen op het gebied van gendergelijkheid hebben verricht, en roept de Commissie en de lidstaten op tot samenwerking en coördinatie met deze organisaties op het stuk van gezamenlijke strategieën en programmering. De Raad erkent tevens dat de werkzaamheden van het CEDAW-Comité in belangrijke mate bijdragen tot de uitvoering van het CEDAW-Verdrag¹. De slotopmerkingen die het CEDAW-Comité formuleert als evaluatie en aanbeveling aan de staten die partij zijn, moeten door de Commissie en de lidstaten worden gebruikt als basis voor de opstelling van nationale en sectorale strategieën en programma's.
14. De Raad erkent dat de strategieën voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen zich zullen moeten aanpassen aan en een integrerend onderdeel zullen moeten worden van de nieuwe vormen van steunverlening. Begrotingssteun moet, zoals alle andere vormen van steunverlening, rekening houden met gendergelijkheidsaspecten door hand in hand te gaan met een hoogwaardige beleidsdialoog. De Raad roept de Commissie en de lidstaten derhalve op om gendergelijkheid als kernwaarde en -doel van de ontwikkelingssamenwerking van de EU in aanmerking te nemen bij de uitwerking en uitvoering van nieuwe vormen van steunverlening, en om partnerlanden te ondersteunen bij het richten van de steunverlening op en de toewijzing van middelen aan gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in sectorale beleidsmaatregelen en programma's, alsmede in nationale strategieën voor armoedebestrijding en groei, uitgavenkaders voor de middellange termijn en nationale begrotingen, en daartoe ook genderbewuste systemen voor het beheer van de overheidsfinanciën en kaders voor de beoordeling van de prestaties te bevorderen.
15. De Raad roept de Commissie en de lidstaten op om de coördinatie van de activiteiten van de donoren betreffende de bevordering en versnelde verwezenlijking van gendergelijkheid te vergemakkelijken, bijvoorbeeld door duidelijke doelstellingen en indicatoren inzake gendergelijkheid te bevorderen en door te dien einde leidinggevende donoren in alle sectoren duidelijke taken en bevoegdheden toe te wijzen.

¹ Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, in 1979 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

16. De Raad erkent dat, willen de partnerlanden werkelijk eigenaar zijn van de ontwikkelingsprocessen, alle actoren van de civiele samenleving, met name de vrouwenorganisaties, in samenwerking met de regeringen ten volle aan deze processen moeten deelnemen. De Raad roept de Commissie en de lidstaten derhalve op om de deelname en bijdrage van de civiele samenleving aan de onderhandelingen over landenstrategieën met de partnerlanden te waarborgen. De Raad erkent dat de nationale mechanismen en instellingen een kritieke rol spelen in de verbetering van de positie van vrouwen en gendergelijkheid, wanneer zij met andere delen van de regering samenwerken, en dat hun personele en financiële middelen en capaciteiten moeten worden versterkt, opdat het genderperspectief effectief wordt opgenomen in alle beleidsmaatregelen, programma's, begrotingsprocessen en projecten op verschillende niveaus en in verschillende sectoren.
17. De Raad erkent de noodzaak van naar sekse uitgesplitste gegevens en genderbewuste indicatoren, en roept de Commissie en de lidstaten op:
- de nationale capaciteiten voor de verzameling en toepassing van naar sekse uitgesplitste gegevens en genderbewuste prestatie- en effectindicatoren te vergroten;
 - de verzameling te ondersteunen van relevante informatie en de daarvoor benodigde elementaire statistieken die veranderingen op het gebied van gendergelijkheid, empowerment van vrouwen en genot van mensenrechten door vrouwen en meisjes kunnen weergeven, en
 - steun te verlenen voor en deel te nemen aan een betere uitwisseling van informatie en kennis over genderspecifieke instrumenten, gegevens, analyses en opleiding en wederzijdse verantwoordingsmechanismen inzake de bevordering van gendergelijkheid.
18. De Raad roept de Commissie en de lidstaten op, binnen de grenzen van hun bevoegdheden actief te streven naar vooruitgang op het gebied van gendergelijkheid, het genot van de mensenrechten door vrouwen en meisjes, alsmede hun rol in relevante regionale en internationale fora, de regionale en internationale samenwerking op het gebied van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen te bevorderen, en contacten te onderhouden met de bestaande internationale en regionale netwerken en instellingen op dit terrein.

19. De Raad wijst op het belang van gelijke toegang van vrouwen tot het arbeidsproces en economische middelen, waaronder grond, kredieten, wetenschap en technologie, fatsoenlijke werkomstandigheden, onderwijs, beroepsopleiding, informatie, communicatie en markten, als middel om de positie van vrouwen en meisjes verder te verbeteren.
20. De Raad erkent de sleutelrol die vrouwen vervullen als ondernemer in de particuliere sector, levensmiddelenproducent en manager, alsook als belangrijke arbeidskracht in de landbouwsector, en steunt actief initiatieven die investeren in kansen voor vrouwen met betrekking tot de ontwikkeling van de particuliere sector, agrarische diensten, krediet, opleiding en networking in het kader van sectorale beleidslijnen en programma's van de regering.
21. Refererend aan de relevante internationale instrumenten erkent de Raad de zeggenschap van de vrouw over zaken die haar seksuele en reproductieve gezondheid aangaan en het recht om hierover vrij en verantwoordelijk te beslissen. De Raad beklemtoont opnieuw sterk het verband tussen het beleid en de programma's inzake hiv/aids enerzijds, en het beleid en de diensten inzake seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRHR) anderzijds, en benadrukt dat de volledige toegang van de vrouw daartoe, zoals gesteld in de verklaring en het Actieprogramma van Caïro van de ICPD (1994), de verklaring en het actieprogramma van Peking (1995) en het resultaat van de 23e bijzondere zitting van de Algemene Vergadering (2000), de Millenniumverklaring van de VN van 2000, de Verbintenisverklaring inzake hiv/aids die in 2001 op de bijzondere zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (UNGASS) is goedgekeurd, het document met het resultaat van de ICPD/Caïro + 10 (2004), de verklaring van Peking + 10 (2005), de Politieke Verklaring inzake hiv/aids die in 2006 door UNGASS+5 is goedgekeurd en de resultaten van de Wereldtop 2005, van cruciaal belang is voor de rechten van de vrouw, gendergelijkheid en empowerment van vrouwen. De Raad wijst voorts op hun verwevenheid met ruimere onderwerpen op het gebied van armoedebestrijding, duurzame ontwikkeling en economische groei. De Raad erkent dat, om de gestage toename van het aantal vrouwelijke slachtoffers van hiv/aids en armoede te keren, ongelijke behandeling van mannen en vrouwen alsmede seksegerelateerd geweld en misbruik moeten worden uitgebannen, en dat vrouwen en meisjes beter in staat gesteld moeten worden zich te beschermen, en roept de Commissie en de lidstaten op alle noodzakelijke maatregelen te nemen om een klimaat in de hand te werken en in stand te houden dat bevorderlijk is voor de zelfbeschikking en de volledige economische onafhankelijkheid van de vrouw.

In dit verband is de Raad verheugd over de nationale en regionale toezeggingen van de ontwikkelingspartners inzake de bevordering van de SRHR en de bestrijding van hiv/aids die sporen met de doelstellingen en streefdoelen van de bovengenoemde verklaringen en actieprogramma's.

22. Het verheugt de Raad dat de Commissie zich inzet om de monitoring en rapportage in verband met de bevordering en verwezenlijking van gendergelijkheid in partnerlanden, waarover deze landen jaarlijks verslag uitbrengen, aan te scherpen, en om de strategie voor gendergelijkheid in het kader van ontwikkelingssamenwerking tijdig te evalueren, te verfijnen en aan te passen, zodat de desbetreffende informatie kan worden meegenomen in de tussentijdse toetsing van de LSD's, de jaarlijkse werkprogramma's en de volgende programmeringscyclus, en verzoekt de lidstaten de Commissie daarbij actief te ondersteunen.
23. De Raad verzoekt de Commissie verslag uit te brengen over de manier waarop zij voornemens is de inspanningen ter bevordering van gendergelijkheid, empowerment van vrouwen en gendermainstreaming op te voeren en vóór eind 2007 duidelijke en meetbare doelstellingen en indicatoren voor te leggen, die vanaf 2008 gebruikt zullen worden voor rapportage en evaluaties in het kader van het jaarverslag over het ontwikkelingsbeleid van de Europese Gemeenschap en de uitvoering van de buitenlandse hulp.
24. De Commissie en de lidstaten moeten zich beraden op mogelijke verdere stappen om de inspanningen nog op te voeren, en op concrete maatregelen om gendergelijkheid, empowerment van vrouwen en gendermainstreaming in het kader van ontwikkelingssamenwerking te bevorderen.

REFERENTIES

- (1) VN-Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (1979);
- (2) Verklaring en Actieprogramma van Peking (1995), het resultaatdocument van de 23e speciale zitting van de Algemene Vergadering "Gendergelijkheid, ontwikkeling en vrede voor de 21e eeuw", en de Verklaring die ter gelegenheid van de evaluatie na tien jaar van de Vierde Wereldvrouwenconferentie is aangenomen tijdens de 49e zitting van de Commissie inzake de Positie van de Vrouw;
- (3) de Millenniumverklaring van 2000, de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, en de "Resultaten van de Wereldtop 2005";
- (4) De Europese consensus inzake ontwikkeling - Gemeenschappelijke verklaring betreffende het ontwikkelingsbeleid van de Europese Unie 2005 (PB C 46 van 24.2.2006, blz. 1);
- (5) Verklaring van Parijs over de doeltreffendheid van ontwikkelingshulp (2005);
- (6) ACS-EG-Partnerschapsovereenkomst (Overeenkomst van Cotonou);
- (7) EU-strategie voor Afrika: "De EU en Afrika: Naar een strategisch partnerschap" (doc. 15961/05);
- (8) Verklaring van Barcelona over het Europees-mediterrane partnerschap en bijbehorend vijfjarig werkprogramma dat in november 2005 is aangenomen tijdens de 10e bijeenkomst van de Europees-mediterrane top;
- (9) Mededeling van de Commissie "Een routekaart voor de gelijkheid van vrouwen en mannen" (doc. 7034/06 + ADD1 - COM(2006)92 def. - SEC(2006)275);
- (10) Resolutie 1325 (2000), op 31 oktober 2000 aangenomen tijdens de 4213e vergadering van de VN-Veiligheidsraad;
- (11) Mededeling van 25 januari 2006 over het thematisch programma voor menselijke en sociale ontwikkeling en de financiële vooruitzichten 2007-2013 ("Investeren in mensen") (doc. 5834/06 - COM (2006)18);

- (12) Verordening (EG) nr. 1889/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 tot instelling van een financieringsinstrument voor de bevordering van democratie en mensenrechten in de wereld (PB L 386 van 29.12.2006);
- (13) Conclusies van de Raad van 24 november 2004 over Caïro/ICPD + 10 (doc. 15157/04);
- (14) Conclusies van de Raad van 24 mei 2005 over een Europees actieprogramma ter bestrijding van hiv/aids, malaria en tuberculose door middel van externe maatregelen (doc. 9278/05);
- (15) Conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad van 16 en 17 juni 2005 (doc. 10255/1/05 REV 1);
- (16) Conclusies van de Raad over de bevordering van gendergelijkheid en gendermainstreaming bij crisisbeheersing (doc. 14884/06 + REV1 + REV1 COR1);
- (17) Resolutie van het Europees Parlement van september 2006 over de gevolgen van de internationale handel voor vrouwen;
- (18) Conclusies van de Raad van 25 april 2007 over nieuwe vraagstukken in verband met hiv/aids (doc. 7227/07).
